

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA BILIM VA MALAKA OSHIRISH JARAYONLARI

Mo'ydinjonova Durdonaxon Ilhomjon qizi

durdonaxonm.work@gmail.com

Toshkent axborot texnologiyalari universiteti Farg'ona filiali talabasi

Abdusalomova Ziyatbegim Otabek qizi

ziyatbegimabdusalomova151@gmail.com

+998931934114

Toshkent axborot texnologiyalari universiteti Farg'ona filiali talabasi

Annotatsiya: Raqamli iqtisodiyot global iqtisodiy rivojlanishning ajralmas qismiga aylanib, yangi kasblarning paydo bo'lishiga va mehnat bozorida raqobatning kuchayishiga olib kelmoqda. Ushbu maqolada raqamli iqtisodiyotning ta'lim va kasbiy malaka oshirish jarayonlariga ta'siri tahlil qilinadi. Raqamli texnologiyalar asosida shakllanayotgan yangi ta'lim tizimlari, sun'iy intellekt yordamida personalizatsiyalangan o'quv dasturlari hamda onlayn ta'lim platformalarining imkoniyatlari yoritib beriladi. Shuningdek, davlat siyosati, innovatsion ta'lim dasturlari, xususiy sektor va universitetlar hamkorligi, raqamli savodxonlikni oshirish kabi muhim omillar ko'rib chiqiladi. Maqola natijalari ta'lim tizimini raqamli iqtisodiyot talablariga mos ravishda rivojlantirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: raqamli iqtisodiyot, malaka oshirish, onlayn ta'lim, sun'iy intellekt, AKT, ta'lim tizimi, innovatsion texnologiyalar, raqamli savodxonlik.

Raqamli iqtisodiyot bugungi global iqtisodiy taraqqiyotning ajralmas qismiga aylanib bormoqda. Texnologik taraqqiyot natijasida yangi kasblar paydo bo'lib, mehnat bozorida raqobat kuchaymoqda. Shu sababli, zamonaviy ta'lim

tizimi va malaka oshirish jarayonlari raqamli iqtisodiyot talablariga moslashishi zarur. Ushbu maqolada raqamli iqtisodiyotning bilim va malaka oshirishga ta'siri hamda rivojlanish omillari tahlil qilinadi.

Raqamli iqtisodiyot – bu axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT), internet va sun'iy intellektga asoslangan iqtisodiy model bo'lib, u an'anaviy iqtisodiyotdan sezilarli farq qiladi. Uning asosiy jihatlari quyidagilardan iborat: elektron tijorat (E-commerce) – tovar va xizmatlarning onlayn savdosi, elektron to'lov tizimlari – kriptovalyutalar, mobil banking va fintech xizmatlari, sun'iy intellekt (AI) va avtomatlashtirish – biznes jarayonlarini optimallashtirish va inson omiliga bog'liqlikni kamaytirish, bulutli texnologiyalar – ma'lumotlarni saqlash va qayta ishlashni osonlashtirish, katta hajmdagi ma'lumotlar (Big Data) – iqtisodiy jarayonlarni tahlil qilish va prognozlash, blokcheyn texnologiyalari – xavfsiz va shaffof tranzaksiyalarni ta'minlash. Raqamli iqtisodiyot nafaqat biznes va iqtisodiyotga, balki ta'lim va kasbiy malaka oshirish jarayonlariga ham sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda.

Raqamli iqtisodiyot rivojlanishi bilan mehnat bozorida yangi kasblar paydo bo'lmoqda: sun'iy intellekt bo'yicha mutaxassislar, Big Data analitiklari, kiberxavfsizlik bo'yicha mutaxassislar, dasturchilar va IT muhandislar, elektron tijorat va raqamli marketing mutaxassislari. Bu kasblar yuqori malakaga ega mutaxassislarni talab qiladi, shu bois ta'lim tizimi va doimiy malaka oshirish jarayonlari muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi natijasida an'anaviy ta'lim shakllari o'rnini raqamli texnologiyalarga asoslangan o'quv tizimlari egallamoqda. Masalan: MOOC (Massive Open Online Courses) – Coursera, Udemy, EdX kabi platformalar orqali bepul va pullik kurslar, vebinar va onlayn treninglar – biznes va texnologiyalar bo'yicha maxsus vebinarlar, sun'iy intellekt asosida individual ta'lim dasturlari – har bir insonning o'ziga mos o'quv rejasi yaratish imkoniyati.

Bu tizimlar insonlarga istalgan joyda va istalgan vaqtda bilim olish imkonini beradi.

Bugungi kunda AI yordamida ishlab chiqilgan onlayn o'quv platformalari quyidagi imkoniyatlarni taqdim etmoqda: shaxsiylashtirilgan o'quv dasturlarini yaratish, mashinaviy ta'lim orqali talabaga moslashtirilgan topshiriqlar berish, o'quv jarayonini avtomatlashtirish va samaradorlikni oshirish. Bu texnologiyalar ta'lim jarayonini ancha interaktiv va moslashuvchan qiladi.

Raqamli iqtisodiyot sharoitida bilim va ko'nikmalar tez eskiradi. Shu sababli, har qanday kasb egalari doimiy ravishda malaka oshirishlari talab etiladi. Bu jarayon quyidagi vositalar orqali amalga oshirilmoqda: onlayn kurslar va sertifikat dasturlari, professional rivojlanish uchun tashkil etilgan IT-bootcamplar, xalqaro va milliy trening dasturlari. Bu jarayon har bir inson uchun doimiy rivojlanish imkoniyatlarini ochadi.

Raqamli iqtisodiyotga moslashgan ta'lim va malaka oshirish tizimini shakllantirish uchun quyidagi omillar muhim rol o'ynaydi: davlat siyosati va qo'llab-quvvatlash – hukumatning raqamli ta'lim dasturlarini moliyalashtirish siyosati, innovatsion ta'lim dasturlari – raqamli iqtisodiyotga mos keluvchi yangi fanlar va kurslar ishlab chiqish, xususiy sektor va universitetlar hamkorligi – kompaniyalarning oliy ta'lim muassasalari bilan hamkorlik qilib, talabalar uchun amaliyot va ishga joylashish imkoniyatlarini yaratishi, sun'iy intellekt va avtomatlashtirilgan o'qitish tizimlari – o'quv jarayonlarini optimallashtirish, raqamli savodxonlik darajasini oshirish – keng jamoatchilikni AKT ko'nikmalariga o'rgatish. Bu omillar ta'lim tizimini raqamli iqtisodiyot talablariga mos ravishda rivojlantirishga xizmat qiladi.

Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi ta'lim va malaka oshirish tizimini tubdan o'zgartirmoqda. Yangi iqtisodiy muhit mehnat bozorida raqobatbardosh bo'lish uchun har bir insonning doimiy ravishda o'rganishini talab qiladi. Shu bois, davlat, ta'lim muassasalari va xususiy sektor hamkorlikda raqamli ta'lim

tizimini shakllantirishga e'tibor qaratishi lozim. Innovatsion texnologiyalar va sun'iy intellekt yordamida ta'limni rivojlantirish kelajak iqtisodiy muvaffaqiyatining garovi bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abduraxmonov Q.X. *Raqamli iqtisodiyot: nazariya va amaliyot.* – Toshkent: Iqtisodiyot, 2021.
2. Karimov Sh.S. *Axborot texnologiyalarining iqtisodiy rivojlanishga ta'siri.* – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
3. Qodirov M.R. *Zamonaviy ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarning o'rni.* – Toshkent: Ilm-fan, 2022.
4. Turdiyev A.B. *Raqamli iqtisodiyot sharoitida ta'lim tizimini rivojlantirish omillari.* – Toshkent: Oliy ta'lim, 2023.
5. Schwab, K. *The Fourth Industrial Revolution.* – World Economic Forum, 2016.
6. Brynjolfsson, E., & McAfee, A. *The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies.* – W.W. Norton & Company, 2014.
7. OECD (Organization for Economic Cooperation and Development). *The Digital Economy Outlook.* – Paris: OECD Publishing, 2022.

